

BEVRAGING OUDERS OVER MIDDAGETEN OP SCHOOL

*"Kinderen met
honger op school
kunnen niet leren."*

Inhoud

- I. Inleiding
- II. Methodologie
- III. Resultaten
  1. Personalia
  2. Aanbod, tevredenheid en kost middageten op school
  3. Wenselijkheid aanbod middageten op school
  4. Stellingen
  5. Vrije reacties
  6. Voorbeelden van goede praktijk
- IV. Conclusies

I. Inleiding

In Vlaanderen is het de gewoonte dat schoolkinderen boterhammen meenemen om 's middags op school te eten. Sommige scholen voorzien ook de mogelijkheid om een warme maaltijd te nuttigen. Tijdens de coronacrisis moest dit aanbod noodgedwongen stopgezet worden. Nadien bleken veel scholen er definitief mee te stoppen. Het aantal scholen dat warme maaltijden aanbiedt, gaat echter al jaren in dalende lijn (*Jolien Plaete van het Instituut Gezond Leven in [De Morgen](#), 17/9/21*). De voornaamste redenen zijn dat het aanbieden van warme schoolmaaltijden organisatorisch een hele inspanning vraagt en dat de kosten hoog oplopen.

Tegelijk met deze tendens, is er de vaststelling dat er kinderen met een lege brooddoos naar school komen. Volgens armoede- en leeflooncijfers zou naar schatting een kwart van de kinderen met honger op school zitten (*professor Wendy Van Lippevelde van de UGent in [Het Laatste Nieuws](#), 26/1/23*). Een mogelijk antwoord hierop is ... het aanbieden van maaltijden op school.

Wat vinden ouders van deze oplossing? Zijn ze bereid hiervoor te betalen? De stem van ouders is belangrijk in dit debat! Daarom stelde de VCOV in haar beheersovereenkomst met de overheid voor om een bevraging te organiseren over het middageten op school.

II. Methodologie

De link naar de digitale bevraging werd op 9/2/23 via mail bezorgd aan alle contacten van de VCOV: ouders, leden van ouderwerkingen, scholen, partners, ... De VCOV bereikt hiermee voornamelijk ouders uit het vrij onderwijs. De link naar de bevraging werd tevens gepost op de sociale media van de VCOV. Heel wat ouderwerkingen deelden het bericht.

Op 27/2/2023 werd de bevraging afgesloten met 2705 respondenten.

De bevraging werd breed verspreid. Er werd geen rekening gehouden met representativiteit van geslacht, woonplaats, onderwijsniveau, ... Daarom kan de bevraging niet als wetenschappelijk verantwoord beschouwd worden. Op basis van het aantal respondenten, menen we wel dat het mogelijk is om een indicatie te geven van de mening van ouders.

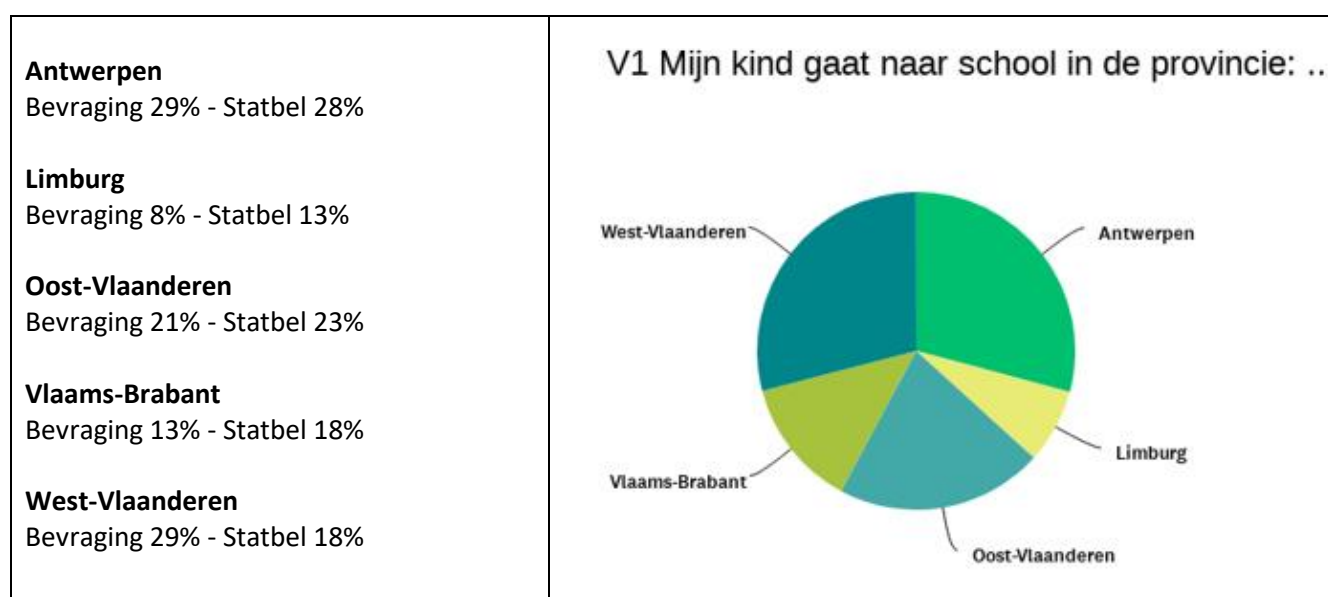
III. Resultaten

1. Personalialia

Provincie

De bevraging bereikte ouders uit de 5 Vlaamse provincies. In vergelijking met de bevolkingscijfers op Statbel.fgov.be zijn de deelnemers uit de provincies Limburg en Vlaams-Brabant ondervertegenwoordigd met beiden een verschil van 5%. De deelnemers uit de provincie West-Vlaanderen daarentegen zijn oververtegenwoordigd: de bevraging telt 11% meer West-Vlaamse deelnemers dan het procentueel aandeel West-Vlamingen volgens de algemene bevolkingscijfers.

Dit is belangrijk omdat er bij het in kaart brengen van de huidige situatie met betrekking tot het middageten grote regionale verschillen blijken te zijn. (zie verder)

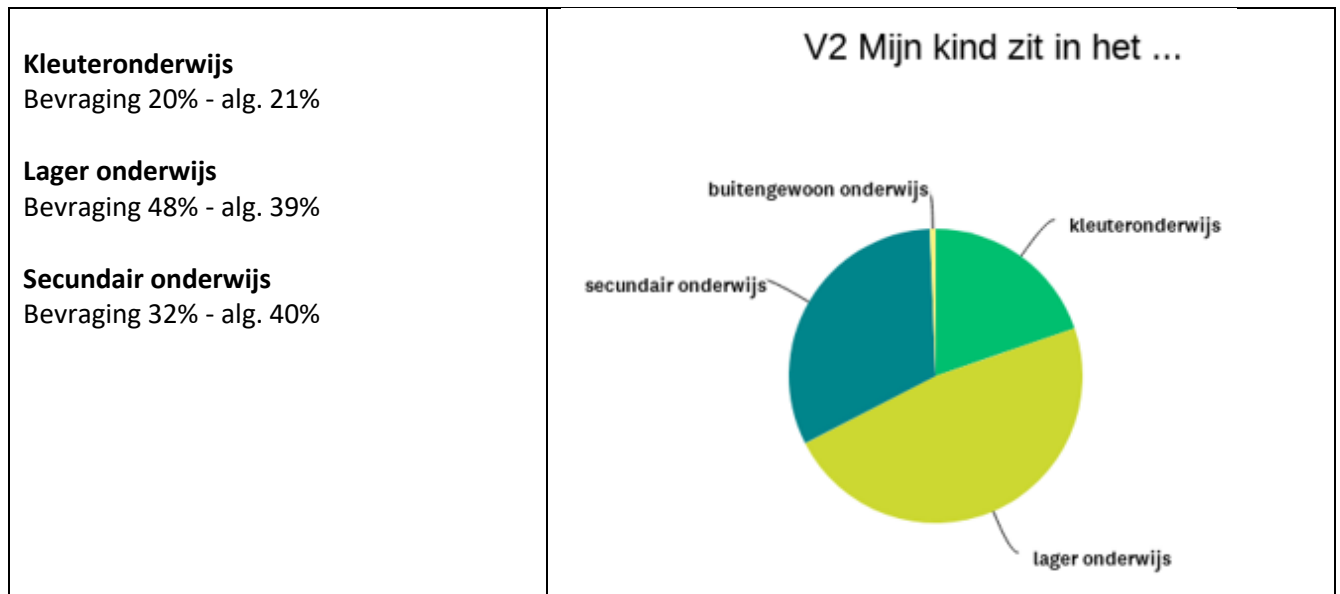
Onderwijsniveau

Bijna de helft van de respondenten heeft kinderen in het lager onderwijs (48%). Samen met het aantal respondenten met kinderen in het kleuteronderwijs (20%) is het **basisonderwijs** oververtegenwoordigd. Slechts 32% heeft kinderen in het **secundair onderwijs**.

De verhouding basis- versus secundair onderwijs ligt echter in lijn met de algemene gegevens van de [schoolbevolking in Vlaanderen](#): 60% basisonderwijs versus 40% secundair onderwijs. (Het buitengewoon onderwijs is in deze algemene cijfers inbegrepen in hetzij basis-, hetzij secundair onderwijs.)

Traditioneel heeft de VCOV een groter bereik in het basisonderwijs dan in het secundair onderwijs. Ouders van jonge kinderen zijn immers doorgaans meer actief op school.

Minder dan 1% van de respondenten (N=17) heeft kinderen in het **buitengewoon onderwijs**. Dit aantal is te laag om conclusies te trekken over het middageten op school in het buitengewoon onderwijs. We rekenen de ouders met kinderen in het buitengewoon lager onderwijs bij het gewoon lager onderwijs. Ouders met kinderen in het buitengewoon secundair onderwijs, worden bij het gewoon secundair onderwijs gerekend.

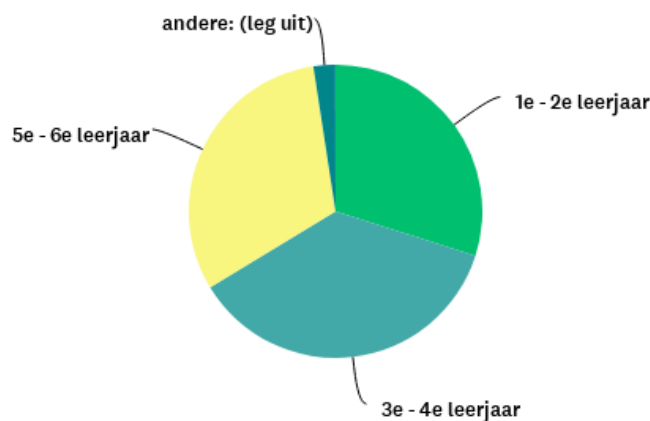

Leerjaren/Onderwijsvormen

De respondenten duidden aan in welke graad van het basis- of secundair onderwijs hun kinderen zitten, alsook de onderwijsvorm in het SO. Deze gegevens worden in dit rapport niet verder onderzocht.

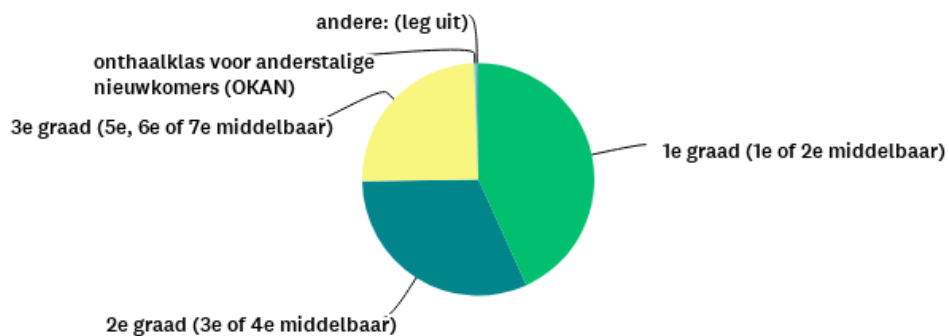
Leerjaar (basisonderwijs):

V3 Mijn kind zit in het ...

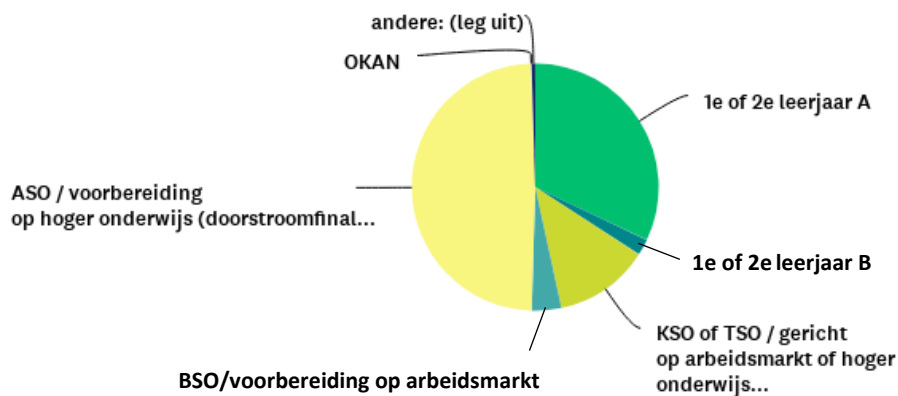
Graad (secundair onderwijs):

V4 Mijn kind zit in de...

Onderwijsvorm (secundair onderwijs):

V5 Mijn kind zit momenteel in het ...

2. Aanbod, tevredenheid en kost middageten op school

- Aanbod

Volgens de bevraging wordt in de helft van de scholen middageten voorzien: nl. in 51%.

Als we het **per onderwijsniveau** bekijken, zijn er in het basisonderwijs iets meer scholen die middageten voorzien: 53,7% (basisonderwijs) tegenover 46,9% (secundair onderwijs).

De verschillen **per provincie** zijn wel erg groot. West-Vlaanderen is koploper met meer dan 9 op 10 scholen die 's middags eten voorzien. In Limburg is het net andersom: meer dan 9 op 10 scholen voorzien géén middageten.

Voorziet de school middageten voor je kind?

	Ja	Nee
Antwerpen	12,9%	87,1%
Limburg	7,9%	92,2%
Oost-Vlaanderen	74,5%	25,4%
Vlaams-Brabant	34,5%	65,5%
West-Vlaanderen	92,5%	7,5%

Gemiddeld wordt in 1 op 2 Vlaamse scholen middageten voorzien.
In West-Vlaanderen in 9 op 10.
In Limburg in minder dan 1 op 10.

In de scholen waar er middageten voorzien wordt, is dat in de meeste scholen **een warme maaltijd**. Ook soep staat vaak op het menu. In het secundair onderwijs worden er opvallend meer broodjes aangeboden dan in het basisonderwijs. Een buffet met verschillende keuzes komt amper voor in het basisonderwijs, terwijl het in het secundair onderwijs wel vaak genoemd wordt.

Indien ja, wat biedt de school 's middags aan?

	Basisonderwijs	Secundair onderwijs	Basis + SO
Een warme maaltijd	98,2%	82,4%	93,6%
Soep	85,0%	76,8%	82,7%
Belegde broodjes	10,7%	86,0%	32,8%
Boterhammen	9,7%	9,5%	9,6%
Een buffet met verschillende keuzes	0,6%	22,4%	7,0%

- Tevredenheid

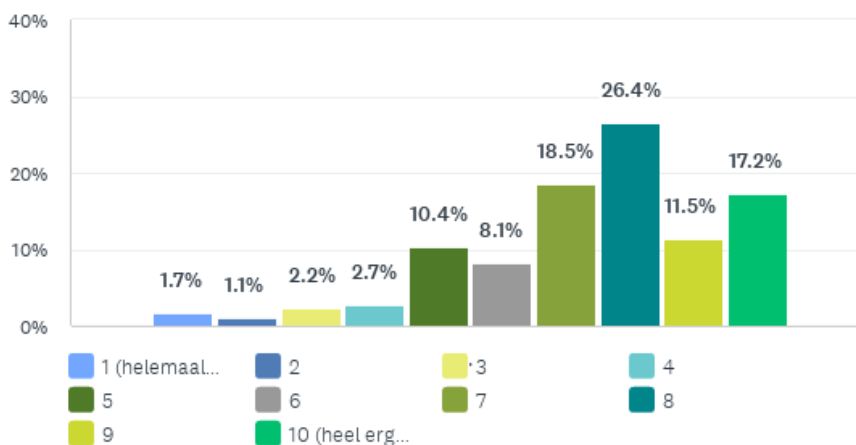
Over het algemeen kunnen we stellen dat ouders **vrij tevreden** zijn over het aanbod: 7,4 (gewogen gemiddelde op een schaal van 1 tot 10 waarbij 10 heel erg tevreden is).

"Wij zijn tevreden, afwisselende gerechten en kindjes klagen niet"

Ouders die gebruik maken van de mogelijkheid om hun antwoord toe te lichten, doen dat vooral om aan te geven waarom ze niet tevreden zijn. Ze hebben klachten over de hoeveelheid (te grote porties of te weinig), klachten over de temperatuur, de prijs, het eten is niet lekker, niet gezond, van slechte kwaliteit, niet kindvriendelijk, er is geen aangepast aanbod (vegetarisch, halal, allergieën, ...), ...

"Het eten dat aangeboden wordt op school is helemaal niet gezond. Het is bovendien ook te weinig, de kinderen hebben nog honger."

V9 Ben je tevreden over dit aanbod?

1% van de scholen rekent niets aan voor het middageten. In het basisonderwijs is het middageten goedkoper dan in het secundair onderwijs.

- Kost

De meeste ouders betalen **tussen de 3 en 5 euro** voor het aanbod middageten op school. Er zijn wel opmerkelijke verschillen tussen het basis- en het secundair onderwijs. In het basisonderwijs betaalt 71,2% van de ouders tussen de 3 en de 5 euro, terwijl dit in het secundair onderwijs maar 39% is. In het secundair onderwijs betalen meer ouders **meer dan 5 euro** (nl. 36,5% tov 6,4% in het basisonderwijs). Gratis middageten is noch in basisonderwijs, noch in het secundair onderwijs gebruikelijk.

"De factuur loopt voor iedereen snel op, €3,60 voor de maaltijd + €1 toezicht (of ze nu warm eten of boterhammen mee hebben)"

Hoeveel betaal je voor dit aanbod?

	Basisonderwijs	Secundair onderwijs	Ba + SO
0 euro	1,1%	1,1%	1,1%
1 – 2 euro	3,5%	2,0%	3,1%
3 – 5 euro	71,2%	39,0%	61,7%
Meer dan 5 euro	6,4%	36,5%	15,3%
Ik weet het niet	17,8%	21,4%	18,8%

Er zijn verschillende manieren waarop ouders kunnen betalen voor het middageten op school. In het basisonderwijs wordt het middageten bijna overal aangerekend op de **schoolrekening**. In het secundair onderwijs werken de meeste scholen met een **digitale kaart**. Uit de bijkomende reacties leren we dat er in het secundair ook met een app gewerkt wordt en met cash geld.

Op welke manier betaal je voor dit aanbod?

	Basisonderwijs	Secundair onderwijs	Ba + SO
Via een vast bedrag op de schoolrekening	28,6%	5,9%	22,1%
Via een variabel bedrag op de schoolrekening	68,4	12,1%	51,9%
Via een vooraf te betalen stempelkaart	0,1%	10,0%	3,1%
Via een digitale kaart die gescand wordt	0,1%	53,1%	15,4%
Het aanbod is gratis	0,2%	0,6%	0,3%

Waar er geen aanbod middageten is, willen 2 op 3 ouders dit wel. Ze wensen een warme maaltijd (64%) of soep (bijna 80%).

"Ik denk echt dat middageten op school op verschillende manieren een toegevoegde waarde kan betekenen. Zo krijgt ieder kind een warme maaltijd, ook zij in armoede. Daarnaast geeft het ouders na school meer kans om qualitytime te spenderen aan hun kinderen, vooral voor alleenstaande ouders is dat een grote meerwaarde, Er kan meer en beter geholpen worden met huiswerk etc., ..."

3. Wenselijkheid aanbod middageten op school

Van de ouders die aangeven dat er op school geen middageten is, zou **66,6%** dit wel willen. Dit percentage zien we zowel bij ouders met kinderen in het basisonderwijs als bij ouders met kinderen in het secundair onderwijs. De bevraging voorzag bij deze vraag geen ruimte voor toelichting bij het antwoord. In de open reacties komt vaak terug dat ouders de kwaliteit van het aanbod erg belangrijk vinden. Als er garanties zijn op een gezond en gevarieerd aanbod zou het aantal ouders dat middageten op school wenst mogelijk hoger liggen. Anderzijds zijn er ook ouders die zelf de controle willen houden over wat en hoeveel hun kind eet.

In het basisonderwijs is 68% van de ouders vragende partij voor **een warme maaltijd** op school, tegenover 57,6% in het secundair. Bij de open reacties zeggen veel ouders dat het warm eten op school handig tot zelfs onmisbaar is voor werkende ouders om de combinatie werk – gezin haalbaar te maken. Zeker bij jonge kinderen zorgt de avondrush in veel gezinnen voor stress.

Meer nog dan een warme maaltijd, willen ouders graag dat er 's middags **soep** wordt aangeboden, nl. 78,8% gemiddeld. Dit aantal is gelijklopend in basis- en secundair onderwijs. Ook bij de open reacties wordt er vaak naar soep verwezen als minimum aanbod.

"Verse soep tijdens de winter zou een echte meerwaarde zijn, een gezonde warme maaltijd is nice to have."

Indien geen aanbod, wat zou je willen dat de school 's middags aanbiedt?

	Basisonderwijs	Secundair onderwijs	Basis + SO
Een warme maaltijd	68,0%	57,6%	64,4%
Soep	79,9%	77,0%	78,8%
Belegde broodjes	15,0%	42,4%	24,5%
Boterhammen	24,4%	22,8%	23,9%
Een buffet met verschillende keuzes	21,9%	50,0%	31,5%

"Ik ben heel erg blij dat mijn kinderen warm kunnen eten op school. 's Avonds is het dan boterham. Ik heb niet altijd tijd om eten te maken en zeker niet altijd een evenwichtige maaltijd. Op school is dit wel zo en ik betaal daar met "plezier" voor!"

Mocht de school een aanbod voorzien, dan zijn ouders best bereid hiervoor te betalen. De helft van de ouders wil hier tussen de 3 en de 5 euro voor betalen.

Indien geen aanbod, wat zou je bereid zijn hiervoor te betalen?

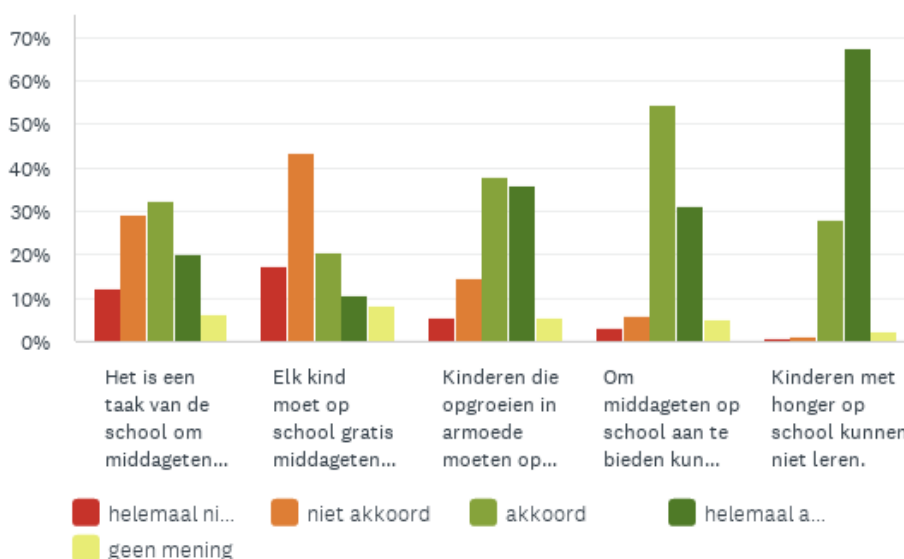
	Basisonderwijs	Secundair onderwijs	Ba + SO
0 euro	5,4%	6,0%	5,6%
1 – 2 euro	34,8%	25,8%	31,9%
3 – 5 euro	47,6%	55,1%	50,0%
Meer dan 5 euro	12,3%	13,1%	12,6%

Ouders zijn bereid te betalen voor middageten op school.

4. Stellingen

Aan de deelnemers van de bevraging werden vijf stellingen voorgelegd. Ze konden aangeven of ze helemaal niet akkoord, niet akkoord, akkoord of helemaal akkoord waren. Geen mening was ook een antwoordoptie.

V15 Ben je akkoord met volgende stellingen?

Als we de antwoorden 'helemaal akkoord' en 'akkoord' samennemen, alsook de antwoorden 'helemaal niet akkoord' en 'niet akkoord', krijgen we volgend overzicht:

Ben je akkoord met volgende stellingen?

	Helemaal niet akkoord	+ niet akkoord	Akkoord + helemaal akkoord
Het is een taak van de school om middageten op school te voorzien.	12,4%	29,1% → 41,5%	32,3% + 20,0% → 52,3%
Elk kind moet op school gratis middageten krijgen.	17,5%	43,3% → 60,8%	20,5% + 10,5% → 31,0%
Kinderen die opgroeien in armoede moeten op school gratis middageten krijgen.	5,6%	14,8% → 20,4%	37,8% + 36,1% → 73,9%
Om middageten op school aan te bieden kunnen vrijwilligers ingezet worden.	3,2%	6,0% → 9,2%	54,3% + 31,3% → 85,6%
Kinderen met honger op school kunnen niet leren.	0,6%	1,2% → 1,8%	28,2% + 67,7% → 95,9%

Stelling 1: het is een taak van de school om middageten op school te voorzien.

52,3% gaat (helemaal) akkoord.

41,5% gaat (helemaal) niet akkoord.

"Het is niet de taak van de school maar er kunnen wel externen ingezet worden waardoor het leerkrachtenteam niet extra belast wordt. Liefst dan in alle scholen, kleuter, lagere en secundair. Zeker voor kinderen in armoede. Het zou heel mooi zijn maar er zijn nog heel wat obstakels. Denk alleen al maar aan de infrastructuur die hiervoor ontbreekt. In onze school is er zelfs geen refter meer wegens plaatsgebrek."

"Waarom in de lessen les geven over wat gezonde voeding is als ze een uur later op school deze niet kunnen krijgen?"

Op basis van de globale cijfers kan gesteld worden dat ongeveer 1 op 2 ouders vindt dat het de taak van de school is om middageten te voorzien. De cijfers per provincie leren dat de mening van ouders erg uiteenlopend is naargelang de provincie: in West-Vlaanderen vindt 82,5% dat het de taak van de school is, tegenover 28,2% in Limburg. Tegelijk is het in West-Vlaanderen veel gebruikelijker dat er middageten wordt voorzien op school dan in Limburg. (zie p.6)

Hoewel het in Limburg veel minder gebruikelijk is (in slechts 7,9% van de scholen wordt er middageten voorzien), vindt 28,2% van de Limburgse ouders het toch de taak van de school.

Het is een taak van de school om middageten op school te voorzien.

	Helemaal niet akkoord	+ niet akkoord	Akkoord +	helemaal akkoord
Antwerpen	17,5% →	43,6% 61,1%	24,8% →	5,4% 30,2%
Limburg	24,3% →	38,7% 63,0%	23,2% →	5,0% 28,2%
Oost-Vlaanderen	8,0% →	23,4% 31,4%	38,0% →	25,2% 63,2%
Vlaams-Brabant	15,9% →	40,7% 56,6%	25,5% →	11,3% 36,8%
West-Vlaanderen	5,0% →	9,3% 14,3%	42,0% →	40,5% 82,5%

Voor de andere stellingen is er geen verschil tussen de antwoorden per provincie.

Stelling 2: elk kind moet op school gratis middageten krijgen.

31,0% gaat (helemaal) akkoord.

60,8% gaat (helemaal) niet akkoord.

"Gratis aanbieden vind ik niet volledig slecht. Maar je geeft een verkeerd teken naar ouders. Je zorgt ervoor dat ze geen moeite moeten doen om voor hun kind eten te voorzien. Als ze er een minimum moeten voor betalen leren ze hun verantwoordelijkheid dragen."

"Niet alleen kinderen in armoede hebben recht op een gratis maaltijd. Ofwel alle kinderen ofwel niemand. Geen discriminerend en stigmatiserende maatregel."

Stelling 3: kinderen die opgroeien in armoede moeten op school gratis middageten krijgen.

73,9% gaat (helemaal) akkoord.

20,4% gaat (helemaal) niet akkoord.

"Het zou super zijn mochten de kinderen in armoede of in een slechte thuis situatie gratis een warme maaltijd krijgen. Zo kunnen ze tenminste tijdens de schoolweken een gezonde maaltijd nuttigen."

Stelling 4: om middageten op school aan te bieden kunnen vrijwilligers worden ingezet.

85,6% gaat (helemaal) akkoord.

9,2% gaat (helemaal) niet akkoord.

"Er zijn geen vrijwilligers te vinden! De vergoeding hiervoor ligt zodanig laag dat er weinig voor die opdracht staan te springen. Jammer dat flexijob in het onderwijs niet mogelijk is."

"We boden als ouderraad aan dit te organiseren (gratis soep voor elk kind op dinsdag en evt donderdag, tijdens wintermaanden, met behulp van vrijwilligers, die ook afwas voor zich zouden nemen, we zouden soepkommen zelf voorzien...) maar geen enkel lid van het schoolteam stond er achter..."

Stelling 5: kinderen met honger op school kunnen niet leren.

95,9% gaat (helemaal) akkoord.

1,8% gaat (helemaal) niet akkoord.

"Steeds meer kinderen in Antwerpen leven in kansarmoede. Als we de cirkel willen doorbreken moeten kinderen de kans krijgen om met de nodige energie te kunnen leren op school. Gezonde voeding is een basisvoorwaarde voor dit leren."

5. Vrije reacties

625 respondenten maakten gebruik van de mogelijkheid om de VCOV nog iets te zeggen over het middageten op school.

Samenvatting basisonderwijs (430 vrije reacties)

Ouders vinden het belangrijk dat er een kwalitatief, gezond en gevarieerd aanbod is met aandacht voor voedsel- en dieetvoorkeuren. Het samen eten op school biedt veel leerkansen en helpt bij het ontwikkelen van gezonde eetgewoonten. Voor veel ouders is het handig tot zelfs onmisbaar dat hun kind(eren) op school al warm gegeten hebben om de combinatie werk-gezin haalbaar te houden. Velen geven wel aan dat het wellicht voor de school praktisch moeilijk organiseerbaar zal zijn en dat het aanbod van een maaltijd niet ten koste mag gaan van leertijd of onderwijspersoneel. Kinderen in armoede moeten toegang hebben tot een basis gezonde voeding, maar eigenlijk is dit een basisrecht voor ieder kind. Het aanbod moet niet per se bestaan uit warm eten; soep is al voldoende. Ouders zijn bereid te betalen voor het aanbod. Al maken ouders zich wel zorgen om de kosten en wie die kosten zal dragen. De kost van het middagtoezicht is een doorn in het oog van sommige ouders.

De overheid (steden en gemeenten, OCMW's) zou volgens sommige ouders de kost/organisatie kunnen opnemen. Nog andere ouders menen dat het de verantwoordelijkheid van de ouders zelf is om middageten te voorzien voor hun kind(eren).

Samenvatting secundair onderwijs (189 vrije reacties)

Ouders vinden het belangrijk dat er een goed, gezond en gevarieerd aanbod is met aandacht voor voedsel- en dieetvoorkeuren. Elk kind moet toegang hebben tot een basis gezonde voeding. Het aanbod moet niet per se bestaan uit warm eten - al kan dat sommige gezinnen wel ontzorgen – en het hoeft niet (volledig) gratis te zijn. Variërende tarieven zijn volgens veel ouders mogelijk en wenselijk, maar mogen niet stigmatiserend zijn. Ouders maken zich zorgen om de kosten en wie die kosten zal dragen. Velen geven ook aan dat het wellicht voor de school praktisch moeilijk organiseerbaar zal zijn en dat het aanbod van een kwalitatieve gezonde maaltijd niet ten koste mag gaan van leertijd of onderwijspersoneel.

"Kijk naar voorbeelden in Finland en Zweden: helpt om de hele bevolking gezonder te leren eten; met richtlijnen voor gezonde voeding op school, een kok op school die de leerlingen ook nieuwe dingen laat proeven en zelfs verkiezingen van schoolkok van het jaar."

6. Voorbeelden van goede praktijken

De deelnemers werd gevraagd of ze een voorbeeld van goede praktijk kennen in verband met het middageten op school. Meer dan 400 antwoorden deden hopen op inspirerende voorbeelden, maar de reacties waren niet altijd accuraat: sommige mensen gaven een vaag of onduidelijk antwoord, verwezen naar een goede praktijk die niet meer bestaat of naar een goede praktijk in het buitenland.

Toch zijn er zeker ook waardevolle zaken om verder te verkennen en te publiceren op de website van de VCOV.

IV. Conclusies

Uit de bevraging over het middageten op school bij 2705 ouders blijkt:

- Gemiddeld wordt in 1 op 2 scholen in Vlaanderen middageten voorzien voor de leerlingen. Er zijn echter heel grote regionale verschillen. Zo is er middageten in 9 op de 10 West-Vlaamse scholen, maar in minder dan 1 Limburgse school op 10. (p.6)
- Van de ouders die zeggen dat er geen middageten is op de school van hun kind, zouden 2 op 3 ouders dit wel wensen. De vraag naar een warme maaltijd is groot, maar ouders zien een waardig alternatief in het aanbieden van verse soep. (p.8)
- Op dit moment is er zo goed als geen sprake van een gratis aanbod middageten op school. Slechts 1% van de ouders zegt dat ze niets betalen. In het secundair onderwijs is de kost voor het aangeboden middageten hoger dan in het basisonderwijs. (p.7)
- Ouders zijn geen vragende partij voor gratis middageten op school. Ze zijn bereid hiervoor te betalen. (p.9)
- De helft van de ouders vindt het de taak van de school om middageten te voorzien. Maar specifiek voor kinderen die in armoede opgroeien, vinden meer dan 7 op 10 ouders dat zij op school gratis middageten moeten kunnen krijgen. (p.11)
- Bijna alle ouders (96%) zijn akkoord met de stelling dat kinderen met honger op school niet kunnen leren. (p.12)